

Isäni kuoleman jälkeen perheemme ja sukumme olotila oli näin: Isoäiti Anna Kask asui ja hallitsi kotitilaansa Uudenkirkon Kirkkojärven kylässä ja me äitini Olga Saari, pojat Karl August ja minä Ludvig Rudolf, sekä sisaremmme Margethe, isoäidin, parasiiitteina, koska näin oli ollut ja näin jäi tilanne kahdestakin syystä. Yksi syy oli se, ettei äitimme enää uskaltanut lähteä isän mukaan maailmalle isän vaihtuvan työpaikan ja ailahtelevan luonteenlaadun pohjalta. Me lapset aloitimme jo kulunkäynnin, kankakoulu- lussa, mikä sijaitsi kotitalon raja-aidan toisella puolella. Taisekseen isoäiti ei yksin olisi pystynyt hoitamaan kotitilaa mansikkamaineen, parunamaineen ja muine pienine viljelyksineen, kun lehmäkin oli vähäiseksi käyneen toimeentulon jatkeena. Hyvin varteenotettava tekijä meillä ja koko Pappilan kankaan taloilla oli se, ettei kankaalla ollut kuin yksi kaivo, meiltä parinsadan metrin päässä, mistä vesi piti noutaa kesällä tynnyrikärryillä ja talvella vesikelkalla. Jos talossa oli karjaa, piti olla myös hevonen jo pelkän vedenkuljetuksenkin vuoksi. Isoäiti ei näistä syistä olisi voinut jäädä täälleen, joten äitini oli ajat ja ajat toiminut vesikuskina siihen saakka kun me veljekset kasvoimme ja otimme tämän päivittäisen työn omaksemme. Kaksipyöräiset tynnyrikärryt olivat hyvin oikukkaat työntää vesilastissa, varsinkin jos pyörän eteen osui pienikin kivi. Minä pienempänä sain monasti työntöasista leuan alle sellaisen tällin, että kyyneleet silmiin kihosivat ja toisinaan kaatuivat koko kärryt, vesi valui pitkin tietä, joten tietysti piti mennä takaish kaivolle yrittämään paremmalla onnella. Pahin tuossa oli se, että ruumiillisen tällin vielä kirvellessä tuli henkinen "tällä" veljeltäni moitteena, kun olin päästänyt kärryt kaatumaan. Lohdutuksen elämäni tähän kohtaan sain muutaman vuoden kuluttua, sillä kasvoin nopeasti isoksi ja urheilija kun olin, juokсутin yksin jopa mielelläni vesikärryt kotiin niin, että kotona vesi tynnyrissä vaahtosi. Pyykkipäivinä oli kova urakka, sillä osa vedestä tuotiin kaivolta ja loput sulatettiin talvella lumesta. Kesällä pestiin pyykki sateen jälkeen, kun räystäitien alle varatut isot tammiset kirkkoviinitynnyrit täyttyivät sadevedestä. Kuivina aikoina keällä piti koko kylän talojen säästää kaivovettä välttämättömään.

Tätimme Matilda Kask avioitui eestiläissyntyisen puutarhuri - valokuvaaja Oskar Käis'en kanssa ja siirtyi Terijoelle.

Palatakseni ajassa taaksepäin minun koulunkäyntini osalta, aloitin koulunkäynnin kotikylässä kaksi lukukautta käsittävässä kiertokoulussa, minkä huoneusto sijaitsi tavallisesti jonkun maatalon isossa tuvassa, niin kuin meidänkin kylässä. Nuoremmat lapset (7v.) kävivät yleisesti syyslukukauden ja sitten kuulu siirtyi toiseen suureen kylään kevätlukukaudeksi, mistä siirtyvyydestä tämä koulumuoto lieneekin aikanaan saanut nimen k i e r t o k o u l u .

Koulumatkaa minulla oli noin pari kilometriä ja kun naapurinpoika oli samanikäinen, teimme matkan tavallisesti yhdessä. Äitiä tarjottiin harvoin saattotai hakumatkoille, kas me kun olimme miehiä, eikä mitään tyttöjä.

Evääksi kouluun kuului tietvsti läski-ruis-voileivät ja maitopullo, joka päivä. Mitä ei ehditty tai jaksattu syödä itse, syötettiin talon pihalla juoksenteleville kanoille tai porsaille. Toista vuotta eli kevätlukukautta käydessäni oli talvi luminen ja kylmä. Jos olimme tulleet koululle liian aikaisin, niin saimme odottaa luokkaan pääsyä vasta kun opettajakin tuli ja aukaisi luokkatupa-oven. Kerran eräänä tavallista kylmempänä aamuna emme jaksaneet odottaa opettajan tuloa, joten työnnyimme talonväen asuttaman tuvan oven luokse sisäpuolelle, missä olikin lämmintä. Talonväki nukkui siellä lammassvällyissä. Isäntä ja ~~ranki~~ oikealla seinustalla, emäntä ja piikat vasemmalla, kissa ja koira suuren uunin vierustalla. Kun kello lähestyi jo aamuyhdeksää, ja mekin pidimme kai pientä melua, nousi isäntä vällyistään, raaputteli kehoaan, nosti rohdinhousut puolivytäröön ja pideli niitä toisella kädellä sääyllisellä korkeudella ja kävellä hoippui unenpöpperössä eukkonsa makuusijan luokse; odottelimme mitä isäntä potkaisi va-
~~tapahtuu:X)~~ nouse ylös rupiperse, Hermanille kuppi
 semmalla jalalla porroo" - kuului käheä käsky. Ja niin palasi isäntä
 lammassnahkamyyttyä omalle puolelleen tupaa, alkaen venkaasti pukeutua.
 jossa oletimme Me lapset siirryimme kiireesti eteisen puolelle, minne
 emännän nukkuvan opettajammekin oli jo tullut väten samalla koulutuvan
 oven. Jo silloin jäin ihmettelemään tämän Suomen-
 kielelme ilmaisun kaikkein karkeimpia muotoja ja ilmai-
 sutapoja. Tuo sanonta nykysuomeksi ja uskonpuhdistuk-
 sen jäljiltä kai kuuluisi: hei eukkokulta, nousisitko
 jo ylös ja keittäisit kahvit, että renki Hermanikin
 saisi kupillisen". ~~Se~~ siitä.

Koulupäivän pituus lienee ollut nelisen tuntia ja puolen tunnin ruokatunti. Opetusvälineenä oli opettajalla ison mustan tulun lisäksi joku kirjakin, ja tärkeimmät viivotin ja karttakeppi, mitkä viimeainnitut~~ta~~ myöskin tärkeät kurinpalautus-opetusvälineet. Älkää yhtään uskoko rakkaat lukijani, että me lapset, jotka oli kotona kasvatettu ei niinkään uskon vaan pelkoon, olimme vaiti ja kiltteinä tunnilla aina; varsinkaan me pojat. Kyllä minäkin muitten poikien tavoin sain aina joskus tuta sen ajan koulun kolmatta rangaistusmuotoa, eli olla nurkassa "luteita lukemassa" ihan sanan varsinaisessa merkityksessä, sillä kyllä meidänkin koulutuvan hurkissa niitä oli. Ja vaikka itku oli monasti kovin herkässä, ei se suinkaan tarkoittanut katumusta tai onnetonta olotilaa, vaan paremminkin suuttumusta ja vihaa, joitten osalta kosta ei käynyt soveltaa ilkeisiin isoihin ihmisiin. Oppivälineinäme olivat "rihvelitaulu ja rihvelikynä", eli musta kehystetty kivitaulu ja kivikynä. Taulun koko noin 25 x 35 cm. Pyyherätti piti olla omasta takaa. Taulu olisi nykyäänkin kätevä opetusväline, sillä kirjoittelman sai helposti uusittua osittain tai kokonaan, eikä syntynyt tarpeetonta jätettä, kuluista puhumattakaan. Yksi kynä ja yksi kumi piti riittää yhdeksi opetuskaudeksi ja paperia antoi opettaja kaikkein tärkeimpiin opetustapahtumiin.

Kansakoulun käynnin aloitin yhdeksänvuotiaana mikä oli sikäli vaivatonta, että koulun piha-alue rajoittui meidän raja-aitaamme, joten ei ollut mitään koulumatkaa, eikä tarvinnut syödä eväitä, sillä ruokautunnilta ehti kellon soidessa hyvin jonoon, koska kellon ääni kuului melle sisälle asti. Kouluruokalahan oli siihen aikaan tuntematon käsite.

Kävdessäni toista vuotta - ja luokkaa kansakoulua, perustettiin kuntaamme ja Kirkkojärvenkylään Uudenkirkon Yhteiskoulu, joka sekini rajoittui rakennuksiltaan meidän tilamme viereen, raja-aitaan. Paikan sijainti johdettiin siitä, että koulurakennukseksi ostettu talo oli kyllin suuri huoneustoiltaan, soveltuakseen kouluksi. Koulu aloitti toiminnan ensin kaksiluokkaisena ja laajeni viisiluokkaiseksi vuosien kuluessa, koska oppilaita piti haalia ympäri pitäjää, saadakseen koulun toimimaan ja minimi oppilasmäärän, jotta valtion avustusta voitiin saada.

Veljeni Kalle(Karl August) aloitti ensin ja minä seuraavana vuonna. Koulunkäynti sujui siedettävästi minunkin osalta, mutta veljeni osalta en malta olla mainitsemaatta, että koulussa oli erittäin hyvä piano siinä luokassa, jossa Kalle oli ja vaikutti, ja suomea opettava naisopettaja(kaunotar) oli ihastunut sen ajan "nykymusiikkiin" ja jos ja kun vahapiika-rehtori ei sattunut olemaan koululla, kehotti suomenopettaja Kallen istumaan pianon ääreen ja "tekemään tunnetuksi suomen perinteistä musiikkia". Aluksi Kalle soitteli n.k. kulttuurikappaleita ja siirtyi sitten niinkuin huomaamatta "kevyen musiikin pariin". Kun meidänkin luokkaamme kuului vaihteesti pianon soitto, tiedettiin, että luokassa opetettiin suomea ja "Kaskan Kalle" oli pianon ääressä.

On myönnetty, että Kalle oli lahjakas musiikissa, eikä opiskelukaan muuten tuottanut vaikeuksia, mutta kun koulussa perustettiin jotain huvitoimintaa, Joutui Kalle aina keskeiseksi henkilöksi musiikin vuoksi ja hyvän huumorin esittäjänä. Viimemainitut syyt pudottivat muun edistyneen numeroita siinä määrin, että hyvä kun selvisi luokalta seuraavalle.

Perheemme taloudellinen tilanne pakotti meidät (pojat) keskeyttämään koulunkäyntimme ja tekemään uudelleenjärjestelyn siten, että Kalle meni Terijoella Käisen valokuvausliikkeeseen oppiin ja samalla töihin siellä. Kun valokuvaamossa oli talvisaikaan hiljaisempaa, pani tätini ja hänen miehensä Kallen Terijoen kauppakouluun, mikä katsottiin tarpeelliseksi sitä silmällä pitäen, että Kalle ryhtyisi hoitamaan firman kirjanpitoa koulusta päästyään.

Minä tein vähäisiä kotitöitä Uudella kirkolla kotona ja aika kävi pitkäksi ja ikäväksi kun katselin entisten luokkatovereitteni koulun pihalla temmeltävän, eikä työtä tahtonut kotikylästä löytyä vielä tällaiselle keskenkasvuiselle. Kevät-talvella kaivattiin kuitenkin Kuntun metsäalueelle lisää metsänleimaajia ja leimausvälineitten kokoojaa ja hoitajaa, mihin minut katsottiin sopivaksi, ja kun pomomies oli tuttu ja muutenkin hyvin suosiollinen minulle, menin mielelläni siihen työhön, joka tiesi ensimmäisiä tuloja rahattomalle nuorelle miehelle. Kenties olisin saanut jatkaakin suuren rahakkaan suur-metsänomistajan metsissä tajuurella sahalla, mutta tähän aiheutti muutoksen se, että pitäjään tuli uusi tiemestari, joka otti keskuspaikakseen meidän kylän ja sai asunnokseen meillä koko "uuden taatsan" ja tilat välineilleen sekä autotallin käytöstä vapautuneeseen heinälatoon askarteluhuoneineen.

Tiemestari tarvitsi heti alkuun miestä, joka pystyi jonkin verran itsenäisesti suorittamaan laskutoimituksia, lattamiestä punnitustöihin, maantiemittauksiin, paalujen ja linjakeppien tekoon, sekä huoltamaan hänen päivittäin tarvitsemansa Ford-kupee kahden hengen pikkuauton, - - ja tällaiseen hommaan hän katsoi minut mitä sopivimmaksi, koska olin jo siihen aikaan melko monitoiminen sekä tar- tuin rivakasti tvöhön mikä vain annettiin tai eteen sat- tui. Tämä oli minulle suuri onni, sillä siihen ai- kaan aikuiset miehet saivat tehdä nälkäpalkalla raskaita töitä, kun minä sain heti alkuun kolmejapuolimarkkaa tun- nilta, minkä valtio maksoi "kontanttina" aikuisille tie- mestarin palvelukseen päässeille miehille. Kun olin henkisesti kärsinyt siitä, että isoäitini Anna Kask oli joutunut huomattavassa määrin elättämään meidän perhettä, annoin kaikki tilini isoäidin käyttöön, jättäen itselleni vain välttämättömät taskurahat. Näin mummini silmäkulmassa salaa pois pyyhityn kyyneleen ja onnelli- sen hymyn, - ja itse olin onnellinen. Seuraavana syk- svnä katatin jo uudet pärekatot kaikille rakennuksille omalla palkalla, ja siitä olin salaa ylpeä.

Edellä kerrottua aikana/ valtion ja tiemestarin palkalai- sena ei kestänyt kovin kauvan, sillä tiemestari sairastui ja lähti pois paikkakunnalta. Tilalle tuli uusi ja nuorem- pi jolle. kunta rakennutti jo isot rakennukset varastoalu- eeseen. Meillä asuneen tiemestarin kanssa ehdimme tehdä monta siltapunnitusta ja maantien uusintamittausta ison tiemesteripiirin alueella. Oli nimittäin se aika jolloin hallitus oli päättänyt ja määrärahat myönnetty uusien kivisten kilometripylväitten laittaminen entisten puisten tilalle koko maassa. Se oli valtiolle suuri menoerä ja siitä oli ollut huomattavia erimielisyyksiä maan hallitus- piireissä, koska näille kivisille kilometripylväille annettiin nimeksi "Kekkonen hautapatsaat". En seurannut niin nuorena hallituspolitiikkaa, mutta selvä käsitys oli että Kekkonen(joku Kekkonen) oli ainakin vapautettu jos- tain vaikuttajan tehtävistä pylväshankkeen yhteydessä.

Kun Kalle -veljeni oli päättänyt kaksivuotisen kauppakoulun Terijoella, oli hänellä asevelvollisuus edes- sä. Koulunsa poikien kanssa Kalle perusti viisimiehisen "Mercurius Band" -nimisen orkesterin, mikä soitti alussa vain koulun huvitilaisuuksien yhteydessä, mutta kun paik- kakunnalla ei ollut muita tanssiorkestereita, alkoi tämä orkesteri saada runsaasti tilauksia tanssiaisten järjes- tämisten yhteydessä, -ja taskurahaa tuli jopa moottori- pyörän ostoon (Kalle itselleen) sekä myöhemmin ostettuun 5-henkisen Shewrolet, käytetyn, ostoon. Koska katsottiin kannattamattomaksi käyttää taxiautoa laajoilla pitäjän alueella käytävillä soittomatkoilla. Tästä autosta koi- tui kolmelle orkesterin jäsenelle se etu, että saivat sillä ajaa ajokortin. Autokoulujahan ei ollut eikä insi- nööri aina vaivautunut ajokokelaan viereen edes istumaan vaan katöi miten ajo kävi, ja vähäinen "mutterioppi". Insinöörin suositustodistuksella sai nimismieheltä ajo- kortin ja sillä selvä.

Auton käyttökustannukset koituivat kuitenkin huomattaviksi, sillä soittajat kun olivat kaikki poikamiehiä, ja useimmat heistä "iskivät" saatettavan tytön tansseista, ja tytöt piti taas saattaa monasti eri suuntiin, niin aamu valkeni ennenkuin auto vapautui kotimatalle. Väsyneitäkin pojat olivat.

Kallen siirtävässä asepalvelusta suorittamaan Polkupyöräpataljoona ykköseen (PPP.1.) Terijoella, tulin minä vuorostani valokuvaukseen ja heti töihin mihin pystyin. Kesällä minulla teetettiin runsaasti puutarhatöitä pääasiallisesti tätini vallitsemassa pienessä kauppa-puutarhassa. Tässä suhteessa minä olin huomattavasti paremmassa suosiossa kuin veljeni oli, ja oli ollut, sillä veljesten välinen ero oli siinä, että minä tein tosissani ja mielelläni puutarhatyötakin, mutta Kalle vieraili vasta syyskesällä mielellään puutarhassa, vasta silloin kun kaikkinaiset marjat ja luumut olivat kypsyneet syötäväiksi.

Vielä kotikylässä Uudellakirkolla asuessamme liityimme jo yhdeksän vuotta täytettyämme Suojeluskuntaan. Suojeluskunnan nuoret pojat organisoitiin nk. Oravakomppanioiksi ja rinnakkaisjärjestön Lotta-Svärd järjestön tytöt Pikkulotta -nimisiksi. Na se oli kunniasia että , ja kenet, siihen hyväksyttiin. Meidän aikana jo kansakoulussa kasvatettiin siihen, että korkein ihanne oli oikealla tavalla puolustaa maataan mottona: "Koti, uskonto ja isänmaa". Alussa vähäosaisten lasten vanhemmat lievällä halveksunnalla päästivät kunnolliset lapsensa Oravakomppaniaan tai Pikkulotiksi ja puolustivat omaa vakaumustaan sanonnalla " ei aatteen vaan vaatteen takia". Kas Suojeluskunta kun jakoi he"liittyneille uudet kunnolliset päällysvaatteet, eikä pidetty jyrkempää rajaa sillä, pitikö niitä arkena ja työssäkin, kunhan harjoituksissa, koulutustilaisuudessa ja paraatissa oli tip top asuun pukeutunut.

Nyky -kansalainen tuskin hyväksyisi, jopa paheksuisi sitä, että Oravakomppaniaan pojille luovutettiin kotona säilytettäväksi n.k. "venäläinen jalkaväen kolmen linjan kiivaääri" mikä ase piti ottaa mukaan ampumaradaila aloitettaviin koulu-ammuntoihin. Tähän, jo nuorena aloitettu ampumakoulutus, johti siihen että suomen ampujat olivat maailman valioluokkaa. (UkkoPekka m.m.)Presidentti.

Muutamia vuosia ennen toista maailmansotaa elettiin Suomessa taloudellista nousukautta ja meidänkin perheemme ja vähäisen sukumme taloudellinen tila oli meidän poikien Kallen ja minun myötävaikutuksella muuttunut ihan miellyttäväksi. Tuon ajan huipentumana on jäänyt muisiini vain yksi joulun aika vanhassa kodissamme. Kun me pojat tulimme Terijoelta jouluaattona monine ruoka- ja herkkutavaroinemme, oli kotona jo kaikki lähes valmista juhlan viettoon. Käytiin vanhan tavan mukaan saunassa, sisaremme oli jo oppinut meidän kotoa poissa ollessamme soittamaan jonkin verran pianoa, joten hän antoi ikään kuin näytteen lähinnä Kallelle taidostaan. Kokeilivat yhteissoittoa pianolla ja Kalle hanurilla.

Kun ruokapöytä oli katettu, ei mummi Anna Kask niin vaan päästänytkään ruokapöytänsä, vaan haki ison virsikirjansa, Kalle sai säestää ja perhe lauloi muutaman joululaulun. Mummi luki jo kotonaan nuoruudessa oppimansa joulurukouksen Eestin kielellä. Aterian jälkeen mumminme halusi vielä laulaa vanhoja eestiläisiä kansanlauluja, mitä Kalle harmonikalla säesti. Minäkin osasin noita lauluja ja lauloin mukana. Olimme onnelliset ei vain omasta, vaan myöskin isoäitimme onnen tunteen puolesta. Liekö aavistettu, että siitä tuli viimeinen joulu kotonamme maailman rauhan rikkoentuessa, murskaten kodit ja haaveet paremmasta maailmasta.

Kallen asevelvollisuudesta vapautumisen ja minun asevelvollisuutta suorittamaan lähdön välisenä aikana, kauniina kesäsunnuntaina, pitivät Kallen orkesterin pojat minä orkesterin monitoimimiehenä ja esilaulajana mukaluettuna, "poikamieskonfferenssin" meillä Uudellakirkolla Kaskan talossa ja puistossa. Oli tunnelmaa, kun välillä syötiin, juotiin kahvia, laulettiin ja soitettiin. Lasiverannalla syötiin ja juotiin kahvit, mutta laulu ja muu musiikki "tarjoiltiin" puistossamme. Kylän uteliaampi ja musiikista pitävä väki oli kokoonnutunut puutarha-aitamme ulkopuolelle, ja kun heille miehuinen soitto-laulukappale oli loppunut, taputti kansa ja toivoi lisää tällaista. Tuona kesänä oli jo niin paljon soittokeikkoja, että lauantai-sunnuntai-illan soitot piti ja aikaisempaan ja myöhempään iltaan. Häissä soitettiin usein vasta iltamien loputtua ja pitkälle aamuun. Häissä käytävät keikat olivat sikäli terverulleita, että niissä syötettiin ja juotettiin ja pidettiin muutenkin hyvänä soittajia. Orkesteri oli siksikin suosittu, että olimme lähes apsoluuttisia alkoholiin nähden.

Kun minä olin siirtynyt Terijoelle, liityin siellä myöskin Suojeluskuntaan, jolla olikin vilkas kurssi- ja koulutustoiminta. Ennen asevelvollisuutta suorittamaan lähtöä ehdin Sk:ssa suorittaa alokaskurssin, viestiperuskurssin ~~xx~~ sekä suorittaa kivääriammunnassa valioluokan.

Alunperin oli aikomukseni ilmavoimiin, minne paras kaverini oli jo hyväksytty. Suritin ja läpäisin psyko fyysillisen kokeen sekä muut vaadittavat testit, hyväksytyinä, mutta vapaaehtoishakemukseni myöhästyksen verran, etten päässyt alkaneeseen koulutukseen. Kun oli kiire saada asevelvollisuus pois päiväjärjestyksestä, pänin paperit vetämään ja pääsin Uudenmaan Rakuunarykmenttiin Lappeenrantaan. Tästä tuli kuitenkin omasta mielestäni elämäni ja pyrkimykseni pahin fiasko.

Oltuani pari viikkoa alokaskoulutuksessa, meille pidettiin n.k. kuntoisuuskokeet, joista neljästäkymmenestä viidestä alokkaasta vain me kaksi, minä ja Parikka saimme kahdentoista vuorokauden kuntoisuusloman, mihin tietysti vaikutti se että olimme saaneet Suojeluskunnassa yhteenlaskien noin kuukauden sotilaskoulutuksen.

Lomalta palattuamme oli jo alokaskomppanialla kova ratsastuskoulutus. Tuona talvena pääsi varuskunnissa erittäin vaikea tulirokko-epidemia valloilleen, mihin minäkin sairastuin varuskunnan hiihtokilpailun jälkeen. Aluksi sairautta pidettiin anginana, eikä muuta lääkitystä ollut kuin päivittäin piti käydä vessassa suolavedellä kurnuttamassa kurkkua. Kolmantana päivänä lääkärin ollessa jo poistumassa osaston ovella, sain sen verran suutani auki, että huudahdin käheästi lääkärille ja nostin samalla paitani rinnuksen, näyttäen pinnalle nousseet näppylät. Lääkäri ja osaston sairaanhoitaja vilkaisivat ensin minuun ja sitten toisiinsa, sekä poistuivat paon omaisesti huoneesta, ja minä jäin ymmälläni odottamaan mitä nyt tapahtuu. Hetken päästä ryntäsi kaksi apuhoitajaa huoneeseen, antoivat sukat ja k-luikkarit jalkaan sekä käskivät minun mennä piharakennuksessa sijaitsevaan kulkutauti-sairaalaan. Sänkyvaatteeni heitettiin heti ulos ikkunan kautta ja sanitääri petasi näistä vuoteen minulle uudelleen eristysosastolla.

Kun siihen aikaan ainoa vaikuttava lääke Streptomysiini ja penisilliini oli vasta kuulopuheitten mukaan

keksitty Amerikassa, tyvdyttiin suomessa kipua lieventävällä ja kuumetta alentavalla asperiinilla (lienevät antaneet ruusuntippojaakin) Joku kokeileva professori oli keksinyt kai juuri suomessa, että tulirokossa ei saanut syöttää potilaalle liharuokaa, vaan potilaan oli syötävä kuusi viikkoa kalaruokaa, - - ja niin sitä tyrkytettiin päivittäin minullekin. Lopulta en syönyt mitään ; join vain puolukkamehua ja tietysti laihtuin . Varsinkin öisin hourailin kovasti, ja muistan vieläkin eräitä silloisia painajaisunia, joissa tietysti oltiin sodassa ja meidän ratsuväkemme hyökkäsi.

Kun Lappeenrannan varuskuntasairaalassa menin lähes tajuttomuuden tilaan, tuli eräänä yönä ambulanssiauto ja vei minut Viipurin sotilassairaalaan, mikä juuri valmistuneena oli pohjoismaiden nykyaikaisin ja tehokkain sairaala.

Viipurin sairaalassa alkoi heti tehokas käsittely jossa yhteydessä todettiin minulla olevan yleinen myrkytys, minkä taas epäiltiin minun saaneen epäpuhtaasta morfiinineulasta, mikä olikin kuulemma ollut ainoa viimeaikojen lääkityksestäni Lappeenrannassa.

Kaiken edellä tietämäni sain myöhemmin kuulla Lappeenrannan eristysosastolla minua ^{Lappeenrannassa} hoidaneelta sairaanhoitajalta joka hänkin sai lähetteen Viipurin sairaalan tulirokko-osastolle. Kertoi myös kuulleen sen, että Viipurin sotilassairaalan lääkäri oli puhelimesta ankarasti moittinut Lappeenrannan vastaavaa lääkäriä minun tapauksessani sanatarkasti: " Miksi te lähetätte sotilaan tänne kuolemaan, olisitte lähettänyt silloin kun vielä olisi voitu tehdä jotain". Minä sairastin kyllä kauvan ja heikkona, mutta enpäs vaan kuollut, mitä lääkäritkin ihmettelivät. Oltuani lähes puoli vuotta hyvässä hoidossa Viipurissa minut palautettiin varuskuntani kautta (komission päätöksellä) kotiutettavaksi. Siihen loppui siltä osin minun sotilasurani, oltuani vain kaksi päivää aliupseerikoulussa. Juhannus oli mennyt ja siviilielämä tuntui niin oudolta ja vieraalta että tunsin olevani kuin vieraalta planeetalta.